

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Stane:

Za celo leto K 30.—
za pol leta 15.—
za četrt leta 7:50
za 1 mesec 2:50

Posamezna številka 80 vin.

Uredništvo in upravnništvo je v
Ptuju, Slovenski trg 3 (v starem
rotovžu), pritličje, levo.

Rokopisi se ne vrnejo.

Štev. 32

Ptuj, 8. avgusta 1920

II. letnik

Homatije po vojski.

Ko se je pred šestimi leti začela svetovna vojska in se je začel veliki ples med evropskimi državami, so bili povsod rado vedni, kako se bo ta vojskin ples končal. Nastopili so razni preroki. Njihova prerokovanja so bila seveda popolnoma različna in težko je bilo uganiti, kdo prav prerokuje. Sedaj po vojski nam je lahko presoditi, kdo jo je pogodil. Bil je to angleški lord Kitchener (Kičener), organizator angleške vojske. Ta je na vprašanje, koliko časa bo trajala vojska, rekel: Vse skupaj deset let; prava vojska štiri, do pet let, pet let pa homatije po vojski. Da je pogodil mož prvi del, vemo sedaj. Vojska se je v resnici končala v petem letu. Če pa je že polovico tako natančno pogodil, smemo upravičeno misliti, da bo tudi druga polovica prava: Homatije po vojski bodo trajale 5 let. Kmalu bosta dve leti, kar se je nehala prava vojska, a vojskine posledice se čutijo še vedno, homatij še ni konec, nasprotno, zdi se nam, da se večajo in večajo. Ni sicer več redne vojske, miru med narodi pa tudi še ni. Vse kipi in vre, se preobrača in zvija, giblje in trese. Požar, ki je z mogočnimi plameni razsajal med svetovno vojsko in objel skoro vse evropske države, je v glavnem udušen; ali na pogorišču še tli dalje in večkrat sikne med tlečimi bruni goreč plamen, smodeč okolu sebe in kažoč žalostno pogorišče.

Na evropskem vojnem pogorišču smo tudi mi začeli graditi svoje poslopje. Novo stavbo si hočemo postaviti, lepšo in močnejšo, nego je bila prejšnja. Trdna naj bi bila ta stavba v svojih temeljih, obsežala vse dele, ki so potrebni za njeno celoto in ki sodijo k njej. Ali težave imamo s to gradnjo! Med graditelji samimi in njenimi stavbeniki večkrat ni potrebne složnosti in vztrajnosti, nagajajo pri stavbi pa tudi lakomi in zavidni sosed.

Med sovražnimi sosedi, ki najbolj nasprotujejo močni in trdni naši Jugoslaviji, so v prvi vrsti Italijani. Na zahodu so se polastili s silo dela našega sveta, zapreti nam hočejo tam prost izhod med širni svet. Dobro

vedo, da je ob Jadranskem morju za velik del naše Jugoslavije edini izhod na morje in po njem prosta pot med svet. Dobro vedo, da nujno potrebujemo prostega dostopa do Jadranskega morja, če se hočemo nemoteno in našim gospodarskim prilikam primerno razvijati. Pa ravno ker to vedo, hočejo nas stisniti in nam preprečiti razvoj. Dobro čutijo Italijani, da si krivično laste zasedeno ozemlje, po katerem prebiva naš narod. Naše ljudstvo jih ne mara, ker oni ne marajo našega ljudstva; njihovo gospodstvo je prisiljeno, nenaravno in nenravno. Naše ljudstvo ne more vzljubiti Italijanov radi tega, zato pa hočejo le-ti s silo, s požiganjem iz pobijanjem pokazati surovo moč svojega gospodstva.

Drugi sosed, ki bi se v zadnji uri nam rad kaj utrgal naše lastnine, je Nemec. Dne 16. julija je bila podpisana mirovna pogodba med nami in Avstrijsko republiko. Po tej pogodbi smo izpraznili Radgono, Špilje in Soboto. Po tej pogodbi se mora v treh mesecih odločiti slovenska Koroška, kje hoče dalje živeti. Odločitev za razsodnega človeka ne bi bila težka, ko bi smel presto odločevati. V zadnjem trenutku pa hočejo odpraviti demarkacijsko črto in tako dovoliti, da se plačane nemške tolpe vsujejo med slovenske Korošče in jih obdelujejo na vse načine, dovoljene ali nedovoljene, naj bi glasovali za nje. Dovoliti hočejo to naši zavezniki Italijani, Francozi in Angleži, v kojih korist so Srbi prelivali svojo kri, katerim pa sedaj vračajo milo z nemilim. Dovoliti hočejo to proti mirovni pogodbi in proti temu, da jim naši zastopniki kažejo Nemce v pravi luči, v kakršni so se pokazali lani ob svojem roparskem pohodu po slovenskem Koroškem in tudi baš sedaj, ko so naši zapustili Špilje, Nemci pa tolovajsko napali naše ljudi.

Tretji sosed, ki se tudi še ne more sprizniti s svojo usodo in hoče rešiti iz razvalin, kolikor bi se dalo, so Madžari. Toda preveč so obkoljeni od sosedov, katerim vsakim so morali odstopiti njihove rojake, svoje prejšnje podanike, Čehom, Romunom, nam in celo Nemcem. Tudi med večjimi narodi nimajo posebnih prijateljev. Zato njihova nevarnost ni toliko, četudi večkrat izbruhne na dan.

Tako vidimo, da pred svetom nimamo baš prijateljev. Sosedje nam niso prijatelji,

ker bi nam radi utrgali naše lastnine, veliki zavezniki Francozi in Angleži pa nas puščajo na cedilu, ker se nimajo nas bati in bi z zagovarjanjem naših pravic najbrže nič ne pridobili. Narobe, ako nas puste in izdado naše pravice, si drugod s tem lahko pridobe korist.

Iz vsega tega je jasno, da pri gradnji naše nove države Jugoslavije ne smemo pričakovati pomoči od drupod. Sami s svojimi močmi moramo postaviti to zgradbo. Lastna prevdarnost, lastna pridnost, lastna ljubezen do skupne domovine, složno delo vseh, katerim je za to domovino, morejo pripomoči do močne, trdne in ugledne državne zgradbe.

Kaj pa se godi v tem pogledu pri nas?

Reči moramo, da mnogokje pogrešamo onega složnega dela za našo državo. Stebri naše države, naše kmetstvo, ljudstvo, pač opravlja svoje posle, kakor je bilo vajeno dosedaj. Treba pa je gledati, da se ti stebri ne omajejo, nego še bolj utrdijo. To pa se ne godi ali vsaj ne v tisti meri, v kateri bi se moralo goditi. Ne zadošča, da se nalagajo le nova bremena kmetickemu ljudstvu, treba je skrbeti, da more prebivalstvo ta bremena tudi nositi. Poskrbeti bi bilo treba, da dobi prebivalstvo svoje potrebščine po primerni ceni.

So pa v naši državi krogi ljudi, katerim je v prvi vrsti in edino le za lastno korist. Ali trpi pri tem obča blaginja, da, blaginja vse države, za to se ti krogi dosti ne brigajo. Brigati bi se pa morali za to oni krogi, ki so izvoljeni in postavljeni prav za ta edini namen. Žalibože moramo reči, da so tudi v teh krogih strankarske koristi večkrat nad državnimi. Kako krvavo bi potrebovali n. pr. v sedanjih zamotanih razmerah edinstveno, složno in močno vladu! Še taka vlada bi komaj zmagovala težkoče, s katerimi se ima boriti naša država doma in na zunaj. Kaj naj počno pa vlade, ki so od danes do jutri! Bore se k večjemu za lastni obstanek. Širokega programa ne morejo izvršiti. Izgube ugled doma in med svetom. Pri vsem tem pa trpi naša celokupna država! Samo en dokaz. Ko so mislili, da se je utrdila koncentracijska vlada Vesničeva, se je dvignila vrednost našega denarja, presešla italijansko liro. Ko pa se je omajal Vesničev kabinet,

Piskrovez Mihec in konzum.

Pred več leti je prišel v neko vas na Spodnjem Štajerskem piskrovez Mihec, obložen s težko butaro različne posode in blaga. Ko stopi v prvo hišo, misleč, da bo kaj od svojega blaga prodal in tudi piskre povezal in ponve zakrpal, našel je gospodinjo z dvema sosedoma v živahnem govoru, tako, da še se niso zmenili, ko je Mihec pristopil. Ta je poslušal z usti in ušesi ženice, katere niso mogle prehvaliti nekega mladega gospodarja zaradi njegovih zaslug.

Težko je čakal Mihec konec tega govora. A ko ga je vendar pričakal, je ponujal svoje blago in povprašal, ali bi ne imela ktera gospodinja piskrov, da jih zveže, in ponev, da jih krplje pa vse izrečejo eno-

glasno, da ne kupijo od njega ničesar, ker imajo v vasi nov konzum, pri katerem se vse blago ceneje dobi, kot drugod. Ena še dostavi: „Ne dvonim, da bo tudi naš gospod načelnik za konzum najel piskrovezca, kateri bo za ude prav po ceni vezal piskre in krpal ponve.“

Ko Mihec to sliši, stopijo mu ušesa kvišku in radovedno pozveduje, kje da stanuje gospod načelnik. Ena izmed ženic ga spremija domov grede do načelnikove hiše in ko sta dospela tja, se Mihec zahvali za njeno prijaznost. Nekoliko je postal, si klobuk in brke poravnal, potem pa se bojazljivo bližal hiši, v kateri, kakor je izvedel, stanuje mogočni gospod načelnik. Dospevši do hiše, odpre lahno vrata in stopa tiho proti sobi; tam zopet postoji, potem potrka na vrata, pa ker se nikdo ne oglasi, potrka drugič in tretjič, a tudi zdaj se ni nikdo oglasil. —

Mihec zbere vso korajžo, pritisne rahlo na kljuko, odpre in stopi v sobo in za seboj tiho zapre vrata, da ga pri mizi sedeči gospod še zapazil ni. — Mihec je tiho stal pred vrati in še dihati ni upal, da ne bi motil gospoda, kateri je imel pred seboj različna pisma in bil zelo zamaknjen vanje. Po dolgem čakanju se vendar gospod ozre na Miha, kateri se mu globoko prikloni in gospoda ponižno pozdravi, ter nekoliko korakov bliže stopi in s prosečim glasom reče: „Gospod načelnik, ravnokar sem bil tam pri prvi hiši v vasi in slišal, da so se tri gospodinje pogovarjale o novem konzumu, katerega ste ustvarili in da namerjavljate za konzum najeti tudi piskroveza, kateri bo vezal piskre, krpal ponve za ude in izdeloval kuhalnice, mišje pasti in druge reči za prodajo. Prosil bi torej ponižno, ako bi to službo meni podelili; že več ko dvajset let izdelujem

se je začela majati tudi vrednost našega denarja. Padala je in pada, dokler se odločilni krogi zopet ne sporazumejo, vsaj za nekaj časa.

Kdor opazuje vse to nezdravo pehanje za osebne, strankarske koristi, bi moral večkrat skoro obupati, ali se bo to kedaj zboljšalo in uredilo. Pa spomnimo se Kičenerjevega prerokovanja, pomislimo, da so razmere v mnogih drugih državah še hujše, in potolažili se bomo nekoliko. Potolažili se bomo toliko laže, če sami storimo svoje dolžnosti, ker bomo imeli vsaj zavest, da nismo sami krivi teh žalostnih razmer.

Na naslov naše vlado!

Marsikod po Sloveniji se čujejo glasovi, kako je v naših obmejnih krajih mogoče, da nemštvo kljub novim razmeram še vendar tako drzno dviga glavo in da se doslej še niso iztrebila razna gnezda, ki se v njih vali najstrupenejša nemško-nacionalna iredenta. Ti očitki so morda na videz opravičeni in ni čuda, da se opazovalcem, ki ne poznajo krajevnih razmer, zdi marsikaj v tem oziru neumljivo.

Nimamo namena, da globlje razmotriva-
mo o opravičenosti ali neopravičenosti teh očitkov, vendar lahko rečemo, da gre delo stalno naprej. Kolikor pač pripuščajo krajevne razmere in opora, ki jo imamo v mero-
dajnih višjih mestih. Tak korak naprej je storil slovenski Ptuj ob zadnjem občnem zboru tukajšnjega nemškega Musikvereina.

To društvo bi moralo imeti izključno kulturni namen. Da ne bi nam mogli naši sodržavljeni nemške narodnosti očitati, da jih mi v svoji barbarski nekulturnosti oviramo pri njih prosvetnem delu, jim doslej nismo kratili njih „pravice.“ Toda ta nemški kulturni zavod je bil vse prej nego torišče za gojenje glasbe. Zbirali so se v njem elementi, ki jih družijo ena ideja, to je skrito sovraštvo do vsega, kar ne diši po nemški krvi, in odpor proti naši državi. V društvu se je sistematsko gojila najodločnejša iredenta; njegovi člani so stalno v zvezi z bojnimi društvi v Nemški Avstriji, skratka, človek ima vtis, da je društvo zbirališče ogleduhov, ki, na zunanji prijazen, lojalni in dobrodušni, s svojim subverzivnim delom preračunjeno izpodkopavajo našo samostojnost. A svaka sila do vremena. Temu je bilo treba storiti konec.

Da dobimo Slovenci v društvu primeren vpliv, smo zahtevali zastopstvo v odboru in koncesijo, da sme začasno obstojati v društvu še poseben nemški oddelek, kjer bi lahko gojili glasbo člani in deca nemške narodnosti, dokler še niso zmožni slovenščine. Nemci so to našo kulantno zahtevo v svoji znani skromnosti odklonili, da, še več: drznili so si celo zabraniti Slovincem vstop v društvo. Naznanili smo jim nekaj dni pred občnim zborom pristop kakih 150 slovenskih članov, pripadajočih vsem slojem ptujske inteligence. Odgovorili so nam, da društveni odbor o sprejemu teh članov ne more sklepati, češ, da mora biti vstop po pravilih javljen najmanj 14 dni

in prodajam to blago in prav dobro razumem kupčijo.“

Gospod načelnik je molče poslušal Miha in ko je ta svoj govor končal, mu je ponudil stol, na katerega se je vsedel.

Potem vstane gospod in prinese iz omare steklenico žganja, od katerega Mihecu nalije kupico. Mihecu so se, ko je zagledal žganje, začarele oči. Potem gospod Miha nagovori: „Tukaj pij, kolikor duša drži! Veseli me, da si prišel, ker vidim, da mi novi konzum mnogo dela povzročuje, katerega ne bom mogel sam opravljati. Premišljeval sem že sem in tja, kje bi dobil spretnega pomagača ali komija, torej si ravno prav prišel. Sprejemem te drage volje, ker si rokodelce in vrh tega še dobro razumeš kupčijo.“

Mihec od veselja ni znal, kaj bi storil, poljubil je načelniku roko ter na njegovo zdravje izpraznil kupico, katero mu je ta

pred občnim zborom. Te določbe pa v društvenih pravilih ni. Gospodje Nemci so se torej grdo zlagali. Ta laž jim je bila le sredstvo, da se izognejo iz zadrege, v dokaz temu je dejstvo, da društveni odbor ni sklepal niti o vsprejemu onih slovenskih članov, ki so bili prijavi svoj pristop že mesece pred občnim zborom.

Ko se je ugotovilo, da omenjene določbe v pravilih ni, smo pozvali vladnega komisarja, naj zahteva od društva strikten odgovor, ali misli odbor sklepati o našem sprejemu, ali ne.

Tudi na ta poziv so negativno odgovorili. Slovenci, ki smo imeli nemen, da vstopimo v društvo, smo se udeležili občnega zbora dne 2. t. m. Bilo nas je kakih 170. Navzoč je bil tudi vladni komisar. Pred početkom dnevnega reda smo pozvali odbor tretjič, naj sklepa o našem sprejemu.

Na slovensko stavljeno zahtevo je društveni predsednik prof. Kasimir odgovoril nemško. V opravičilo, da govori nemško, je navedel, da sicer razume slovenski toliko, kolikor je potrebno za občevarje z navadnim človekom, da pa ni vaje slovenskemu občevarju z boljšimi krogi. V nadaljnjem izvajanju mu je zdrknil z jezika ta-le stavek: „V občevarju s slovensko inteligenco se vedno poslužujem nemščine in tako mi ni treba drugega deželne jezika.“

Toda ne dovolj tega, vrgel nam je še v obraz, da nas po pravilih sicer lahko sprejmo, toda, da niso primorani, vsled česar to tudi ne store.

Na to izjavo smo slovenski udeleženci pozvali komisarja, da zborovanje zaključi in razpusti, ker ne pustimo, da bi se v očigled nesramni žalitvi nas vseh vršil zbor dalje. Vladni komisar je vpošteval rastoče razburjenje in je videč, da je nadaljevanje faktično nemogoče, občni zbor zaključil.

Slovenski zborovalci se kljub temu niso razšli, dokler odbor ni zagotovil, da izroči ključ do društvenih prostorov vladnemu komisarju.

Impertinenca, s katero si upa danes naduti Nemec imenovati slovenščino „drugi deželni jezik“, je tako gorostasna, da mora človeku sapa zastati, če to čuje. Iz te nesramnosti se jasno vidi, kak duh vlada v teh ljudeh in kako nemogoče jim je, otrestiti se avstrijskega načina in prilagoditi novim razmeram.

Ti ljudje smatrajo današnji državni jezik še vedno po starem kopitu za drugi deželni jezik. S tem za nas dragocenim priznanjem razgalili so se Nemci v vsej svoji ostudni goloti in razkrili so nam vso laž namišljene lojalnosti in odkritosrčnega mišljenja napram jugoslovanski državi.

„Hic Rhodus, hic salta!“ kličemo naši vladi.

Tu ima sedaj priliko, da z vso brezobzirnostjo razprši to gnezdo strupenih sršenov. Ni pričakovati, da bi Nemec, ki je nekoč vihtel bič nad našimi glavami, presedlal v svojem mišljenju. On se smatra še nadalje za „Herrenvolk“ in pri njem ne izda ne gladenje, ne božanje, ampak treba je, da iz naših rok zažvižga bič okoli njegovih ušes.

zopet napolnil. Žganje in obljubljeni služba ste storili svojo dolžnost.

Mihec je postal zgovoren, kakor bi bil že v konzumu in tam prodajal mišje pasti in druge svoje izdelke.

Gospod načelnik še ga je seveda bolj pohvalil. Slednjič, ko je izpraznil že tretjo kupico, je začel pripovedovati tudi o svoji ženi Marici, katero ima tam daleč na Ogrskem v svoji domovini. — Prosil je načelnika, da bi mu dovolil tudi svojo ženico s seboj pripeljati, ker mu ona pri njegovih izdelkih lahko veliko pomaga. Gospod je nekoliko časa molčal, potem pa Mihecu naročil, naj se nemudoma vrne v svojo domovino. Tam naj za preselitev vse uredi in naj čaka, dokler ne dobi poziva, da pride s svojo Marico h konzumu v službo.

Mihec je izročil svoje blago načelniku, kateri mu je na pot še dal steklenico žganja,

Potem bo videl, kakšen okus ima „pravica“, ki jo je bil vaje on deliti nam.

Pozivljamo vlado z vso resnostjo, da začne s korenitim pometanjem. Dela za metlo je dovolj. Razen Musikvereina imamo v Ptujju še izključni nemški Gesangsverein, Deutsches Vereinshaus in požarno brambo. Vsa ta društva delujejo v svojem smislu kulturno, t. j. rujejo proti državi in vzgajajo zaprisežene sovražnike naše domovine. Gesangsverein-ovci gredo v svojem navdušenju za falirano Avstrijo tako daleč, da si zakrožijo včasih „O, du mein Österreich“, požarni brambovci zahtevajo od slov. gasilske zveze za svoje društvo tevtonski poveljevalni jezik in nemško dopisovanje. Vsega tega se jih mora odvaditi. Razporeženje med ptujskim prebivalstvom je tako, da si bo samo očistilo hišo, če ne najde odmeva pri vladi.

Gospodarstvo.

Bodočnost našega vinarstva.

Vinarstvo v Jugoslaviji, posebno papri nas v Sloveniji se nahaja očevidno pred težko krizo, ki bo izbruhnila ob prvi boljši vinski trgatvi, torej mogoče že prihodnjo jesen.

Kriza, ki stoji na vidiku, bo nastala vsled nadprodukcije vina. Da nastane ta nadprodukcija, ni treba ravno bogve kako bogate vinske letine. Pomisliti moramo namreč, da se nahajajo še precejšnje množine vinskega pridelka letnikov 1918 in 1919 v naših kletih in da, posebno navzlic precej dobri sadni letini, že ena srednja trgateg lahko povzroči nadprodukcijo vina.

Vsaki nadprodukciji pa sledi padanje cen dotičnega pridelka in nevarnost je zelo velika, da pod današnjimi razmerami padejo vinske cene tako močno, da ne bodo niti od daleka kriti pridelovalni stroški.

Stagnacija v vinskem prometu je itak skoraj popolna. Vinske cene so padle v zadnjih dveh do treh mesecih za 50%; deloma skoro za 100% in so s tem že dosegle, ozir. prekoračile takorekoč višek pridelovalnih stroškov.

Stagnaciji v vinskem prometu so krive deloma vladne odredbe, ki so ovirale izvoz naših vin v Nemško Avstrijo tako dolgo, dokler ga ni naraščanje vrednosti naše krone napram nemško-avstrijski kroni popolnoma onemogočilo, deloma splošne življenske razmere.

Da je temu prišlo tako, pa smo si krivi največ sami, ker se vinorejci Jugoslavije nismo vedeli pravočasno strniti v močno strokovno organizacijo, ki bi imela voljo in moč vplivati na vlado in preprečiti pogubonosne odredbe in ovire izvoza našega vina v inozemstvo, na katerega smo zavezani z najmanj eno tretjino našega vinskega pridelka. Vinarski in sadjarski odsek Maribor, slov. kmetijske družbe v Ljubljani, kot edine korporacije v zaščito vinarstva v Sloveniji, je sicer storil svojo dolžnost, a vendar ni mogel doseči tega, kar bi lahko dosegla močna, vse vinogradnike predstavljajoča organizacija.

potem se je poslovil in se napotil naravnost proti ogrski meji. Med potjo še mu je na misel prišlo, da ima žganje v žepu, ne pa v želodcu. Njegove misli so bile pri konzumu. Domov dospel je razlagal ženi svojo srečo, katero je tako dolgo iskal in vendar enkrat našel. Ker je Marici povedal, da bo tudi ona sprejeta pri konzumu v službo, se je ta od veselja razjokala; še večje je bilo veselje, ko je Mihec iz žepa potegnil žganje, katero sta potem skupno zaužila, govoreč o radodarnosti načelnika.

Potem sta od dne do dne pridno delala in imela sta že cele kupe izgotovljenih različnih stvari, pa vedno sta bila bolj vznemirjena, ker obljubljenega poziva ni bilo od nikod.

Tako sta čakala teden za tednom in mesec za mesecem, da bi se jima želja izpolnila.

(Konec sledi.)